

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.
Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Egységes református tanügyi politika.

I.

Évtizedek óta kísérem tölem telhető figyelemmel „a magyarországi református egyház egyetemes tanügyi bizottságának“ üléseit, illetve lapozgatom a jegyzőkönyveit. Azonban talán soha ez a bizottság értékesebb, sikeresebb munkát még nem végzett, mint aminőről az egyetemes tanügyi bizottság 1916. évi jegyzőkönyve tanúságot teszen. Ha valaki fáradságot vesz és átlapozza azt a 211. lapra terjedő jegyzőkönyvet (egy kultúremberre nézve ennél nagyobb élvezetet alig gondolhatok), tapasztalni fogja, hogy a fentebbi állításom indokolt; mert látni fogja, hogy az egyetemes tanügyi bizottság az 1916. évi tavaszi gyűlésében az egész magyarországi református egyház oktatás ügyét felölelte, szerbe-számba vette, megrostálta, elbírált a szakszerű megjegyzésekkel kísérve terjesztette illetékes hatósága, az egyetemes konvent elé. Ezen jegyzőkönyv szerint nevezetesen tárgyalta az egyetemes tanügyi bizottság az óvodától kezdve, az elemi iskolai, a polgári fiú- és leányiskolák, a tanító- és tanítónőképzők, a középiskolák, a jogi- és theologiai akadémiák, a debreczeni tudományegyetemen a theologiai oktatás, illetve a lelkészképző-intézet szabályzatát, a debreczeni egyetem hittudományi karán szerzhető tudományos fokozatokról készült szabálytervezetet, valamint a debreczeni m. kir. tud. egyetem református hittudományi karának tanulmányi- és vizsgálati szabályzatát; tehát az egész egyetemes magyarországi református egyház tanügyét az óvodától az egyetemig. Mellékelve van a népoktatás állapotáról egy érdekes statisztikai kimutatás is. Úgy gondolom, hogy érdekes és érdemes e kimutatásból felemlíteni, hogy az egyetemes református egyházban a tantermek

száma = 3181; okleveles tanító = 2964; fi-tanító = 2466, nő = 705; tanköteles = 387,847; református felekezeti iskolába jár vegyesen = 203,083; nem református iskolába jár = 114,377. Ezt részemről azért emelem ki külön, hogy indokoljam Tiszántúli református egyházkerületünknek azt a buzgóságát és tevékenységét, melyet évek óta kifejt (s melyet most már a konvent is érdeme szerint felkarolt) a nem református iskolába járó növendékek református hitoktatása érdekében, amit a 114,377 református leendő hitsorsos érdeke igenis megkövetel. És még egy adat: t. i. hogy a református népiskola fenntartására fordított az 1914—15. iskolai évben = 7.015,974 K; melyből az egyház = 3.686,526, — az állam = 2.854,011, — községi- vagy más alap = 475,437 koronát fedezett. De még itt sem állapodott meg a tanügyi bizottság; hanem dr. Baltazár Dezső püspök indítványára elhatározta, hogy az egyetemes tanügyi bizottság jegyzője jövőre az elintézésre váró ügyekről készítsen kimutatást s az egyetemes tanügyi bizottság gyűlésén terjessze elő, hogy az egyetemes tanügyi bizottságnak módjában legyen a függőben levő ügyek elintézéséről gondoskodni.

Íme, egy nagy tekintélyű testület, mely a reá váró nagy feladatok megoldásához komolyan, öntudatosan előkészül azzal az elhatározással, hogy míg az iskolaügy intézésére, mint felekezetnek befolyásunk van, addig ebbeli kötelességünket minél hívebben, minél lelkiismeretesebben kell teljesítenünk nemcsak egyházunk, hanem hazánk s a nemzeti kultúra előbbvitele érdekében is. Hogy aztán elvileg az oktatás állami vagy egyházi feladatot képez-e: az már más lapra tartozik. A jövő?!... „A jövődönnek sivatag homályát, bizd az Istenség vezető kezére s élj az idővel“!....

Görömbel Péter,
esperes.

Egyház

A tiszántúli egyházkerület 564—1915. sz. végzése.

Az egyházkerületi közgyűlés fenti számú végzésével kötelezte az egyházközségeket egyházfenntartó-alap létesítésére, s erre a célra rendelte az évvégi számadási maradványok 25%-át és személyenként évi 2 fillér járulékot, megengedve 50 évig az egyházfenntartó-alap évi jövedelmének felét, s azután mind többet és többet az egyház közszükségleteire elkölteni. Hát bizony ezzel nem sokra megyünk, ha az év vége felé mutatkozó pénztári maradványt takarékpénztárba helyezve legfeljebb 1—2 korona maradványt mutatunk ki, mert a végzés szavai világosak: nem a tényleges tiszta évi maradvány, hanem „a tiszta évi maradványul kimutatott összeg 25%-a” helyezendő el e célra; az évi 2 filléres személyi járulék sem sokat lendít kis egyházainkban, nálam 354 lélekszám után évi 7 korona 08 fillér, s még hozzá az így gyarapodó összeg jövedelmének fele el is költhető. Mikor lesz ebből 100—120,000 korona egyházfenntartó-alap Vakszikházán, hogy a „szabad egyház szabad államban” nagy egyházpolitikai probléma megvalósítható legyen, érdemes volna érettségi feladatnak kiadni. Ne tessék megijedni... ha Isten kegyelméből fiatal tanítóm-al együtt itt vénülök meg, mai számítás szerint adósegélyt, minden korpótlékot és a legfelső fizetési foko-

zatot felvéve évi 6000 koronával válthatnánk meg függésünket az államtól, pedig hát még további reményeink is vannak, úgy-e bár: több adósegély, családi pótlék, magasabb fizetési osztály stb. A pénztári maradvány kimutatásával kapcsolatban ugyan isigaza van Ujlakinak e lap m. évi 45. számában, hogy nem azért törekszünk nagy pénztári maradványt kimutatni, hogy az irgalmatlanul felnégyeltessék amaz egyházkerületi végzés által, hanem az egyházközség háztartási egyensúlyának biztosítása végett, mivel a jövedelmek öszszel folynak be, a kiadás azonban mindig egyformán megvan, ha az egyházközség idejében akarja fizetni belhivatalnokait, s az adók és járulékok rendes fizetésével el akarja kerülni a késedelmi kamat, végrehajtási illeték s más efféle felesleges teher viselését.

Mennyivel helyesebb megalapozással indította meg a nagybányai egyházmegye kebli egyházaiban 54—1912. sz. végzése által az egyházfenntartó-alap létesítését, ugyanis: „utasítja a kebelbéli anya- és leányegyházak presbiteriumait, hogy 1913. évtől kezdve évről-évre a költségelőirányzatba vegyék föl az egyház évi rendes — a személyi járandóságok levonása után mutatkozó — bevételének 5%-át, mint tőkésítendő egyházfenntartási alapot s az eként elkülönítve kezelt vagyronról szóló számadást az egyházlátogatóságnak esetről-esetre mutassák be”. Azóta nálunk az egyházfenntartási alap évi 40—45 korona évi járulékkal és a kamatos kamatokkal gyarapodik, s ebből nem szabad 1 fillért sem elkölteni, míg el nem érjük a kitűzött célt. S íme jön az egyházkerület

Tárca

A magyar nóta.

Írta és 1917 február 7-én a nagyváradai református tanítónőképző-intézettel kapcsolatos leányegyesület jótékonycélú ünnepélyén Nagyváradon, a megyeháza dísztermében előadta **Papp Géza** temesvári református tábori lelkész.

(Vége.)

A cigány bandák elszaporodásával a szöveges nótákból hallgatók és táncnóták keletkeztek. A tipikus verbunkos, melyben a magyarnak minden ethikai fővonása: a hősiesség, méltóságos testhajlás, a hetykeség, az ugrós pajzánság és kedélyesség benne van, már a XVIII. század végén elterjedt. A palotás, lassú magyar udvari, főúri táncok voltak, a verbunkos ugrós, lakodalmas, kopogós, incselkedő, kállai kettős és a kanász táncz népies táncok. A XIX. század elején a szöveges nóta és a táncnóták közt még kevés volt az eltérés, de ez az eltérés később egyre nagyobb és nagyobb lett.

Az 1850-es évek elején tűnt fel a csárdás. Kezdetben három részből állott: egy lassúból, egy kevésbé élénk és a gyorsból. Később a mérsékelt átmenet nélkül a lassú után rögtön a friss rész jött. A csárdás gyors

a régi toborzó és lakodalmas hatványozása időmérték tekintetében. A csárdást szokatlan tűz, ritmikai hatás és túlhevített érzelmi izgatottság jellemzi. A tárgyilagosság kedvéért megjegyzem, hogy a csárdás, melynek a neve török eredetű szó, nem természetes képződménye a tipikus magyar zenének, hanem bizonyos tekintetben szélső hajtása, ugyanis benne a magyar faj erkölcsi tulajdonságai, melyeket mindig bizonyos komolyság és méltóságos lendület jellemez, veszendőbe mentek s átalakultak. Vannak szép csárdásaink is, de a legtöbbit, különösen a gyors csárdásokat bizonyos nyersség jellemzi. A csárdásban a magyar nótának nem a fejlődését, hanem a hanyatlását lehet megállapítani. Mindazonáltal a csárdás nagyon el van terjedve, a magyar zenének ezt a műfaját ismeri leginkább a külföld is. A művelt idegen, amikor hallgatja, rendszeren mosolyog és végül azt mondja: Érdekes, csak az a baja a magyar nótának, hogy mind egyforma. Ez a mindennapi, igazságtalan ítélet onnan van, hogy az idegen a magyar nóta egyéb szépségeit, melyek a csárdásban nincsenek meg, nem ismeri. Pedig a magyar nóta méltó volna a művelt világ érdeklődésére és elismerésére, mert az a magyar Genius egyik legszebb alkotása. Az ember kedélyhangulatának nincs olyan finom árnyalata, melyet a magyar

564—1915. sz. végzésével, s 1917 január 1-től kezdve keresztülhúzza szép számításainkat és terveinket.

De lássuk röviden a felsőbb egyházi hatóság iránti engedetlenség és tiszteletlenség gyanújának eleve visszautasításával, hogy vajjon az egyházkerületnek van-e egyházalkotmányunkban gyökerező *közvetlen* intézkedési joga az egyházközségek anyagi ügyeiben? Az I. t.-c. 67. §. o) pontja értelmében ez az intézkedési jog csak *közvetett* úton gyakorolható, sőt az egyházi közteher viselésének kérdésében *kizárólag* felelősség esetén. Az I. t.-c. 56. §. e) pontja értelmében az egyházmegyei közgyűlés hatásköréhez tartozik „az egyházközségek anyagi helyzetének felügyelete és *javítása*“. Mi más az egyházfenntartó alap létesítése, mint az egyházközség anyagi helyzetének a *javítása*? Természetes, felelősség esetén dönthet az egyházkerület, de a nagybányai egyházmegye 54—1912. sz. határozatát nem felelősséget meg senki. Az I. t.-c. 67. §. c) pontja értelmében az egyházkerület „a 7. §. értelmében szabályrendeleteket alkot“, de a 7. §. idevonatkozó része így szól: „jogukban áll... *az alsóbb testületek törvényes önkormányzati jogainak sérelme nélkül... szabályrendeleteket alkotni*“. S ha még mindezekhez hozzávesszük az I. t.-c. 56. §-ának a) pontját, melynek értelmében az egyházmegyei közgyűlés hatásköréhez tartoznak „az egyházkerületi közgyűlések által hozzája intézett felhívások, utasítások és rendeletek“; érthetővé lesz előttünk, hogy az egyházkerületi közgyűlésnek egyházalkotmányunk szellemében legfeljebb felhívást lett volna joga intézni az egyházmegyékhez az

egyházfenntartó alapok létesítése végett önkormányzati joguk keretén belül speciális viszonyaikhoz mért módosítással.

Vakszínházal.

Közélet

A személyi pótlékok.

(Válasz a tudósítás írójának.)

Megvallom őszintén, hogy 1916 október 31. előtt, amikor t. i. az ig. tanács gazdasági albizottságához a „Magyarzó lap a nyugdíj kimutatáshoz“ c. hivatalos okmány beérkezett, sem a vita alatt álló, sem a többi, kollégiumunkban ismert, személyi pótlékoknak a természetét és múltját nem ismertem. A közgyűlési tudósításban ellenem intézett támadás után tettem csak vizsgálat tárgyává az ide vonatkozó ker. határozatokat. Vizsgálódásaim eredményét már a tudósításra adott „Visszhang“ töredékes mondataiból is sejtetheti az olvasó.

Nem szabad visszaélnem a szerkesztő engedelmével, azért csak röviden említem meg, hogy a személyi pótlékok ügyénél egy-egy zavarosabb ügy alig képzelhető kollégiumunk életében. Pedig ahol a paeecedens-eseteknek olyan nagy szerepe van, mint a mi történelmileg fejlődött és fejlődő alkotmányunkban, elkerülhetetlen bizonyos az esetek egyedisége által előidézett disharmónia.

A nálunk ismert személyi pótlékok a személyhez kötött ideiglenes működési pótléktól elkezdve, a hiva-

nóta feltüntetni, visszaadni képes ne lenne. Hiszen a magyar nótának rendelkezésére áll az időmértéknek (temps) minden foka, mellyel az öröm, fájdalom, merengés, pajzanság, tüzes szenvedély, a fölszikkasztó jókedv, vagy a komoly méltóságos hangulat kifejezésére teljesen képes.

A szép magyar nóta, mely szavába fűzi a csillagokat, hajnalbontó pacsirta dalokat, zsoltárként zengett végig a magyar rónákon. De egyszer csak elnémult a mezők zsoltára. „Érett kalászzal terhes volt a föld, érett gyümölcsöktől görnyedök a fák. boldog mezőkön kövér nyáj legelt, mikor riadtak mind a trombiták.“ S a férfi ajkáról felhangzott a régi szentelt nóta: Azt üzenté... Ettől kezdve a magyar legénynek nem a pacsirta költé fel a napot, bőségszói lárma verte fel korán... A magyar rónákról a legényekkel együtt elszállt a nóta is egy nyári vasárnapon. A katonavonatokból bánatosan hangzott a dal: „Nem látom én többé a fehér falut“, aztán:

„Visszasírom én ezerszer
Azt a falut, azt a tájat,
Azokat a zúgó s mégis
Titoktartó öreg fákat.“

Majd a vonat megállt s a sok magyar katona da-

lólva kóborolt. Ki tudja merre, ki tudja hol? Míg a dalból bánatos sóhaj lett:

„Ki tudja pajtás, virradunk-e holnap?
A szöke hajnal megérjük-e még?
Lehet-e rá reményünk elég?
Sok gyermek holnap nem lesz-e árva?
S nem lesz-e árva sok édes anya?
És gazdátlan sok magyar tanya?
Nyílik-e holnap nótára az ajkunk?“

Egy idő óta a magyar rónán néma a magyar nóta, vagy ha szól, hangja szomorú, sirató szavú. „A magyar faluk és kunsági földek bánatba fagyva dermedten várnak... S a vizek sírnak, mintha lelkiük lenne, könnyes szavuk a távolba szakad s fővenyűk mintha messze üzenne: hozzátok vissza a nyugalmamat, hozzátok vissza a mi örömiinket, halászkok csöndjét és a vizek álmát, faluink csillagos éjszakáját és áldott földünk termő erejét; hozzátok vissza a kaszát, ekét s a fiainkat, élő vetésünket, a mi tulajdon lelkiinket.“

Szomorú az a felelet is, mely onnan jön, hol a fű vértől harmatozik, a fák gyökere vérben ázik s véres mezőkre borúl az ég:

„Otthoni virágok
Ha ti azt tudnátok,

*

talhoz rendszeresen fűzött törzsfizetésig elképzelhető esetek szinte minden skáláján helyt foglalnak s ehez képest jogi természetük is esetről-esetre különböző. A „személyi pótlék“ nevezetű hivatali illetmény az a közmondásos ló, mely „ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes.“

De visszatérve a koll. pénztári tisztviselőknek az ek. pénztárból járó s vitánk tárgyát képező személyi pótlékához: ebben a kérdésben egyfelől a „Magyarázó-lap“, valamint az 1916—405. sz. ek. határozat és a „Visszhang“, másfelől a tudósítás írójának álláspontja között az 1915—547: 10. sz. ek. határozattal rendelt 505 K emelkedés megosztási módja az összeütközés centruma. A „Magyarázó-lap“ és az 1916—405. sz. határozat az alkalmazott kulcs miatt, — a „Visszhang“ pedig ezért is, de főleg a kulcs eredete szempontjából, tehát a jogi oldalról emelt kifogást, midőn ily „bagatell-ügyben“ a budget-jog kérdését szóvá tette.

A tudósítás írójának kapóra jött az előbb említett két akta nyilván helytelen történeti hivatkozása és nem elég szabatos kifejezésmódja. Azért egész erővel eme fogyatékok ellen veti magát. A jogi kérdést pedig egyszerűen „divina machinatio“ segítségével kívánja félre tolni az útból.

A kérdést a mellékvágányról visszaterelve, állítsuk csak újból a két álláspont ütközésének centrumába vissza.

A tudósítás írójának hosszas fejtegetései dacára is bizonyos, hogy az érintett 505 K felosztásánál nem azok az elvek alkalmaztattak, melyekről ki lehet mutatni esetek egész sorával, hogy más alkalmakkor állandóan kö-

vette azokat a közgyűlés. Époly bizonyos az is, hogy a szokásos elvtől való eltérés nem a javadalmak rendelkezésére egyedül jogosított közgyűlés kifejezett, avagy csak joggal következtethető akaratán alapul. Hiszen maga mondja a nyilván jól értesült tudósító, hogy „a pénztári hivatal legfőbb egyházi felsőbbsege utasítása szerint a 6. sz. indokolásban zárjel közt tagolta a tételt“.

Ezek után kérdelem: ha a gazdasági albizottság a „Magyarázó lap“ nyomán azt az értesülést szerezte, hogy a személyi pótlékoknak 1915 őszén történt emelésénél az általános összegben megszavazott 505 K nem a közgyűlés által rendszerint követett elvek szerint osztott meg és ezen megosztás jogszerű magyarázatát sehol nem találta: vajjon nem volt-e kötelessége kérdést tenni ezen, nyugdíjba beszámítható és beszámítandó javadalomrészre nézve? Hibás-e az 1916—405. sz. határozat, mert javasloí nem ismerték amaz „intenciót“, mely csak 1917 január 3-án öltözött mindenki számára érzékelhető alakba? Illetéktelenül vágta-e a „más búzájába“ a sarlót az előadó s vele az albizottság, amikor a kollégiumi tisztviselők nyugdíjintézete érdekében, a nyugdíjba beszámítandó javadalmak ügyét „minden kétséget kizáró módon“ tisztázni óhajtotta, hogy azokra nézve többé kétség fel ne merülhessen? És végezetre mi volna a tudósító véleménye arról a csószról — hogy az ő hasonlatánál maradjak —, aki, bár nem ismeri a határmegyéket, tilalmazni és zálogolni akarná a cselédet, akit a gazda maga küldött a saját vetésébe munkálkodni?

Joggal mondhatom, hogy a pénztári hivatal által

Milyen itt az élet,
Mind lehullanátok,
Mind elhervadnátok.
Asszony és lány szeme,
Hogyha sejtenétek
Milyen itt az élet,
Sohse nevetnétek,
Mindig könnyeznétek.
Ti lélekharangok,
Ha ti azt tudnátok,
Hogy egy idő óta
Mennyi az új fejfa,
Mindig esengetnétek
Mindig temetnétek.“

A magyar nóta a katonának a harctéren is a legjobb pajtása, sőt bajtársa. Vele sír, vele kacag, kedélye főntartója, bánata oszlatója. Mikor a katona elindul hazulról s a vonat robog vele a nagy puszták felett idegen földre, a nóta feledteti vele atyja búcsúszavát, anyja siró arcát, párja zokogását, testvére könnyeit. S ha a táborban nehéz harcok forró napjai után megszólal a nóta, a borzalmakkal teljes harcmezőkön, ahol csak vérrózsa terem, mintha a háború tomboló vihara nyomában lágy, szelid szellő kelne

s a magyar vért izzadó földön tarka virágokat hintene szerte-széjjel, olyan virágokat, amelynek otthon a magyar kertekben és mezőkön nyílnak, virágoznak s a lelkekre emlékezés száll: a mocsaras, erdős, hegyes vidék síksággá tárul, a nádas úgy susog, mint otthon a magyar alföldön a kukorica s mintha a honvéd Magyarországból, melyért harcol, látna egy darabot ébren álmodással. Aztán ismét könnyebb lesz a küzdelem, a szenvedés, talán még könnyebb lesz meghalni is szép Magyarorszáért. A magyar nóta kint a harctéren a magyar hőslélek visszhangja és élő bizonyosság arról, hogy bár a világháború orkánja, mely Magyarországon végigviharzott, sok bánatot és fájdalmat okozott, véres sebeket tépett, de a magyar katoná és a magyar nemzet lelki erejét megingatni, megtörni nem tudta. A magyar nóta idegen országban, idegen vidéken, mint megsebzett sziklából a kristálytisza forrásvíz, úgy bugyog a magyar katonák ajkáról s mindenütt zeng, merre magyar katonák mennek és a magyar nóta ugyanazt hirdeti, amit a mindenütt diadalmaskodó magyar fegyverek: hogy Magyarországot megsemmisíteni, legyőzni nem lehet.

eszközölt új repartíciót indokolni látszó tétel úgy alakilag, mint tartalmilag egyaránt legalább is aggályos. Anyagilag aggályos, mert minden jogi alap nélkül elter az egyházkerület által követett arányossági elvtől. Alakilag aggályos, mert ha a javadalmak, vagy javadalmi részek megállapítása a közgyűlés hatásköréből, — bár csak ideiglenesen, avagy csak egyes esetekben is — elvonatnék, ez sérelmére volna egyházalkotmányunknak, sőt veszedelmére is válnék, ha rendszerré lenne. A mi főtiszteletű kerületi elnökségünk mindenkor a legszigorúbb öre a mi alkotmányunknak és — hiába akar a tudósítás írója nekünk mást szuggerálni — csak ott és akkor statuál annak rendelkezései alól egyes kivételeket, ahol és amikor legfőbb kegyelmi jogát gyakorolni szükségesnek látja.

Hogy az egyházkerület által a javadalmak emelése körül követett elvet tisztán láthassuk, hivatkozom az 1911—341: 15. és 408. sz., az 1916. évi 60: 8., 162. és 424. sz. határozatokra, melyek részint a vita alatt levő megosztás előtt, részint az után kelve, mutatják a közgyűlés elvi álláspontjának folytonosságát. Ha az olvasó a tudósítás írójával folytatott vitámban ítéletet akar alkotni magának a helyes tényállásról, ám üsse fel s olvassa el a vonatkozó határozatokat.

Én a magam részéről még csak két dolgot kívánok megemlíteni. Az első az, hogy a vita alatt levő személyi pótlékok eredetileg nem voltak az eker. elnökség utalványozási jogán alapuló remunerációk, hanem a közgyűlés által a rendes, szokott úton, az érdekeltek kérelmére kirendelt segélyek. Tehát helytelen dolog volt a főtiszteletű elnökséget úgy oda állítani, mint amely utalványozási joga alapján javadalmakat állapít meg. A másik pedig az, hogy az 1916—405. számú határozatban felvetett két kérdést nemcsak az hozza egymáshoz közel, hogy mindkettőben az előadó sógora érdekelve van, hanem az is, hogy mindkét kérdéssel kapcsolatban bizonyos utólagos reparációkat kellett végrehajtani.

Mit gondol a tudósítás írója! ? Ha én az ő módszerével és festékjével dolgoznám, nem volna-e nekem is elég alkalmam arra, hogy a koll. pénztárnok és ellenőr által az 505 K pótlék-emelés tárgyában kelt folyamodványtól kezdve az 1917. évi január 8. kelt „gondosan őrzött“ okmányig, a fantázia segélyével egy oly torzképet „szerkesszek“, mely a „Diszcreditálás és rehabilitáció“ c. cikk summázásával diadalmasan felvehetné a versenyt „a kiállításon?“ Minden bizonnyal lenne annyi „objektív anyag“, mint amennyit a tudósító a magáéhoz összehozott. De nem hiszem, hogy a tudósítás írója mégis ellátná saját névalírásával.

Dr. Pokoly József,
ig. tan. jegyző.

Irodalmi szemle

Györfi István, a kolozsvári unitárius theologiai akadémia tanára 79 lap terjedelmű 19 templomi beszélgetést adott ki *Az Ember* cím alatt. Ezeket a beszélgetéseket, alkalmak szerint, közvetlen érzés sugalta, egyéni felfogás öntötte formába, Jellemzésül idézhetők a szerzőnek eme saját szavai: „A hús, a vér szerint élő ember szól minden lapon belőlem s beszél való életet élő embertestvérekhez. Mély bölcseségű tanácsokat nem adok, szabály-korlátokat senki számára nem állítok; tanítványokat nem nevelek, követőkre még kevésbé vágyom . . . Küzdünk egymás mellett, találkozunk a kivívott célnál, ne egymás hátán, ne a nyáj közös legegőjén!“ (4. l.) Ahol az ilyen szellemű és irányú beszélgetések megértéssel találkoznak, ott kétségtelenül még lelkesedhetnek is a többiek közül imitt bemutatott következő kitételeken: „Küzdünk az ember, az élet igazságáért, követjük sugallatát rejtett énünk fellobogó *isteni* erejének. Felszabadultak lelkünk vágy milliói, hogy egy szebb, *istenibb* világ teremtéséből részt kérjünk. Tudjátok ügye, hogy valami után vágyakozni annyi, mint sokról lemondani, sokat veszíteni. A győzelem, az új világ, a nagy béke utáni minden egyes vágy, megtagadása a régieknek, lábbal taposása elfogadott szentségeknek. Nekünk még is meg kell birkóznunk vágyainkkal, küzdünk velük, míg meg nem áldanak, míg nem a meteor vakító fényével hasítják át életünk egét, hanem mint a valóság fényes csillagai, szeliden, áldásosan világítják be életünk véres, munkás útját!“ (22., 23. l.) És még egy másik ilyen passzus: „Igaz örömmel, benső meggyőződéssel valljuk a nagy igazságot: a halál élet, az enyészet változás, a feltámadás egy új, tökéletesebb életállapot; ő a názareti próféta feltámadott, meg sem is halt, mert „semmi meg nem hal, minden csak változik egy örök léten át!“ (79. l.) Ezzel a mondattal végződik a füzet és talán végződhetik az ismertetés is.

Lector.

Jelentés. Örömmel olvastuk a *nagybányai református egyház 1916. évi állapotáról szóló jelentést*, melyet 36 nyomtatott lapnyi terjedelemben, izléses és csinos kiállítású füzetben adott ki a presbiterium. Mondanunk is felesleges, hogy ez az egész hivatalos és okmány-szerű beszámoló, a gyülekezet élén működő lelkésznek s vele együtt és mellette az érdemdús főgondnoknak és a buzgó presbitereknek meg egyháztagnak összhangzó, példás és követésre méltó kötelességteljesítéséről és hivatásos hűségéről hangosan beszélő tanúbizonyság. A gyülekezetnek 482 adófizető tagja van s mily munkát végez! Vajha már más gyülekezeteinkről is nyerhetnénk ilyen tiszta, hű és megbízható képet.

Nemzetnevelésünk. Irta dr. Kovács J. István református theol. professzor. Különlönyomat a Protestáns Szemle 1917. évf. 1—2. számából. Terjedelme 15 lap. Budapest, Kókay L. bizománya. Ára 40 fillér. Tárgyilag kritikával s nemes célzattal írott korszerű értekezés, amely báresak ne maradna hatástalan azoknál, akiket közvetlenül illet.

Nagypéntek és husvét. E címen egy füzetet adtam ki. Tartalmaz 3 egyházi beszédet. A füzet ára 80 fillér. Pénz, vagy postabélyeg beküldése ellenében a füzetet pontosan megküldöm a megrendelőnek. A füzet tiszta jövedelmét a mezőlaborezi református templom javára adom. Léva, 1917 március 23. *Birtha József*, református lelkész.

Halottaink

Ragyolczi Csoma József, az abauji egyházmegye tanácsbírája, a sárospataki főiskola legrégebb igazgató-tanácsosa, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, érdemekben gazdag életének 69. évében, Deveseren folyó hó 1-én elhunyt.

Zeke Kálmán nyug. kir. ítélőtáblai bíró, a drégelypalánki egyházmegye tanácsbírája hosszás, áldásos egyházi szolgálat után folyó hó 1-én elhunyt.

Maklári Papp Mór hajduszováti nyugalmazott tanító 70 éves korában folyó hó 5-én elköltözött a minden élők útján. A boldogult odaadó, hűséges, minden tekintetben tipikus néptanító volt, aki évtizedes buzgó működésével sok érdemet szerzett és nagy szolgálatot tett hazánknak és egyházunknak azon a pályán, ahol a nyugodt lelkiismeret a legfőbb, egyszersmind legnagyobb jutalom.

Szász Gábor nyugalmazott tanító Beregszászon 65 éves korában febr. 18-án meghalt.

Legyen áldott emlékezetük.

Különfélék

Március 15.

Egy embernek sem itta vérét a föld ama nagy március 15-én, mely egyszerre évszázaddal vitte előbb a magyar népszabadságot. Nem dörgött ágyú, még puska sem ropogott, legfeljebb egy pár nagyon is hangos szó rázta meg a levegőt; az emberek nem ölték, nem ütötték, hanem ölelték, csókolták egymást s mégis ez a nap — ha következeit nem nézzük is — azonnal tudott adni egy nagy ajándékot: a nekünk, protestáns keresztyéneknek mindenek felett drága gondolat szabadság legfőbb eszközének, a sajtónak szabadságát.

Most bezzeg folyik a vér. A drága, a jó, a pótolhatatlan magyar vér. És ez az általános nagy véromlás viszi-e vajjon előbbre egy hajszálnyival is az emberi felvilágosodás ügyét? (nb.)

„Ottó hadi árvaház“. IV-ik Károly király Bécsben 1917 márc. hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározásában tudatta dr. Baltazár Dezső püspökkel, miszerint legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a Debreczenben létesítendő hadi árvaház Ferenc József Ottó főherceg trónörökös ö. császári és apostoli királyi Fensége nevét viselje.

Egyházkerületi bizottsági ülések és közgyűlés ideje. Az egyházkerületi tanügyi bizottság április hó 11-én, a kollégiumi igazgató-tanács április 12-én, a népiskolai tanügyi bizottság április 13-án, mindig délelőtt 9 órai kezdettel tartja meg üléseit. Az egyházkerületi közgyűlés május hó 9-én délelőtt 9 órakor fog kezdődni.

Sass Béla huszonöt éves jubileumi alapítványára adakoztak: Dr. Baltazár Dezső 50 K, Balogh Ferenc (Margitta) 25 K, dr. Lencz Géza 20 K, Diószegi Mihály (Átány) 20 K, Zih Sándor 10 K, dr. Veress István 6 K,

Soltész Elemér (Nagybánya) 10 K, Uray Sándor 10 K, Bélteky Lajos (Szatmár) 10 K, Demjén Ferenc (Hajduszoboszló) 2 K, Bede László (M.-Sziget) 5 K, Papp Lajos Szeghalom 5 K, Barla Jenő (Kisujszállás) 4 K, Baróthy Béla (Tetétlen) 5 K, Futó András (Debreczen) 5 K, Szabó Bertalan (Csökmő) 5 K, Török Vince (Karczag) 3 K, Juhász László (Györtelek) 10 K, Nagy Márton (Szerep) 10 K, Kolozsvári Mihály (H.-Nánás) 4 K, Fazekas Gyula (Karczag) 5 K, Szilágyi Imre (Nyirbogát) 10 K, Csutoros Albert (Érendréd) 5 K, Valádi Mátyás (Zsurk) 10 K, Kerekes Gyula (Matoles) 5 K. (Folyt. köv.)

Személyi változások egyházkerületünkben az 1916. év folyamán: *Nyugalomba mentek* a rendes lelkészek közül: Bay Sándor bátyui, Zsigmond Ferenc ártándi, Bacsí Gyula hegyközpályi, Vadon Miklós zsákai, Dávid Gyula élesdi, Nagy Imre szalacsi, Görömbei István újkenézi, Kovács Zsigmond nyírlövői, Sarkadi Nagy Imre tizzasasi, Sarkadi Nagy István kunhegyesi, Takács Károly abádi, Erdélyi Imre ramocsaházai, Koroknai István feketepacszali, Szabó Menyhért kaplonyi, Nagy Endre sarkadkeresztúri, Kocsis József sonkádi, Lovass Sándor nábrádi, Fekete József fülöpösdaróczi lelkész. *Meghaltak:* Kazay Gyula badalói, Bartha József kisbégányi, Mízsák András barkaszói, Seress Abrahám barabási, Sárközi Kálmán kis- és nagygúti, Dajka Ignác kisharangjári, Tóth Béla hetyei, Gulya György kunágotai, Kecskeméthy Ferenc békési, Papp László borsi, Nagy Imre szalacsi ny., Id. Baráth Imre gávai ny., Darabanth Gusztáv dolhai, Balogh István kiskolesi, Fábrián Károly fehérgyarmati, Szeőke József nagygécezi, Szitha József szamosbecsi lelkészek. *Rendes lelkészekül megválasztottak:* Kősa Lajos Badalóra, Zámory Sándor Hetére, Filep Sándor Tivadarba, Molnár Ferenc Bányura, Bartha György Békéssámsonra, Tóth János Nagyszeredre, Streleczy Sándor Klopódiára, Szombati-Szabó István Resiczabányára, Karácson András Békésre, Dankó Sándor Ártándra, Fördös Dezső Hegyközpályiba, Székely Ernő Köröskisjenőre, Szász Imre Monostorpályiba, Farkas János Tépére, Hegedűs Albert Szalacsra, Ujlaki Lajos Újkenézre, Veress Sándor Nyírlövőre, Kiss József Révaranyosra, Komlósi Gábor Tizzasasra, Bakos Sándor Ramocsaházára, Danesházi Sándor Tekeházára, Takács Imre Kiskoles, Ludman Lajos Kaplony, Nagy Károly Belényessonkolyosra, Nagy Sándor Feketetőra, Kollonay László Kőmörőre, Kocsis Kálmán Sonkádra, Vincze Lajos Nábrádra, Kézy Ignác Fehérgyarmatra, Hajdu Károly Nagygéczre. — Egyházkerületünkben van 588 anyaegyház, 11 társ-, 27 leány-, 53 fiók-egyház és 148 szórvány; rendes lelkész van 601, helyettes és segédlelkész 124, hittanhallgató 63, nyugalmazott lelkész 18.

Arany jubileumok. A *nagyszalontai Arany Emlék-egyesület* március 2-án megtartotta ünnepélyét, amelyen Tatár Balázs főgimn. igazgató, egyesületi elnök mondott nagyszabású megnyitó beszédet. Ezután Bay József segédlelkész szavalta Lévay József „Arany hőlesője“ e. költe-

ményét, Debreczeni István lelkész pedig felolvasta Szendrey Zsigmond főgimn. tanárnak Arany János életét és költészetét méltató tanulmányát. A jubileumi ünnepséget a középiskolai tanulók énekkara zárta be. Az Emlékegyesület ünnepélyét megelőzőleg Nagy József főbíró elnöklésével a szalontai képviselőtestület tartott diszközgyűlést, amelyen Kovács István méltatta Arany János jegyzői működését. A diszközgyűlésen az Arany szülőház telkével szomszédos Bényei telket az Arany néprajzi múzeum részére ajánlotta fel az előjáróság. A százados évforduló alkalmából mindössze négy üdvözlő távirat érkezett Nagyszalontára, kettő Debreczenből (ezek egyike Széll Kálmán nyug. esperestől, Arany János vejétől), kettő pedig Nagyváradról. — A *pozsonyi* ev. liceum szintén folyó hó 2-án délután tartott Arany emlékünnepélyt. — A *debreczeni* m. kir. állami *főreáliskola* is 2-án ünnepelt. Itt Kardos Albert igazgató mondott tartalmas alkalmi beszédet. — A Felvidéki Írók és Ujságírók Szövetsége március 17-én *Nyitran* fog jubilálni irodalmi est rendezésével. — A *debreczeni Egyetértés* vasúti munkás egyesület március 4-én tartott fényes irodalmi estélyt a százados évforduló emlékére. — A *jegyzők* országos központi egyesülete az országos ünnepség alkalmával fogja ünnepelni Arany Jánost. — A sárospataki főiskola márc. 4-én jubilált. — A Kisfaludy Társaság február 11-én tartotta jubiláló ülését. — A pápai főiskolai képzőtársulat márc. 2-án rendezett szép Arany-ünnepélyt, amelyen dr. Kapossy Lucián értekezett Arany János költészetéről.

Egyházkerületünk világi főjegyzője a lapunk zártakor befejezett szavazat-összeszámlálás szerint, 795 érvényes szavazatból, 789 szavazattal dr. Kun Béla egyetemi tanár lett. Az önzetlen munkálkodás és sokszoros érdem méltó elismeréseként megnyilvánuló közbizalom a legszebb jutalom.

Gyülekezeti élet. Óhajtanánk minél gyakrabban ilyen jellegű — főképpen azonban örvendetes — híreket hallani és tudni. Aki ilyet hall és tud: a mi hírszolgáltatásunk révén közölje másokkal is. Amint értesülünk: a békési református egyház új lelkipásztora *Karácson András*, hazatérve tábori lelkészi működése színteréről, február 18-án tartotta meg beköszöntőjét buzgó gyülekezete tagjainak általános részvétele mellett. A háborús viszonyokra tekintettel, minden költségeskedést — igen helyesen — mellőztek; azonban a békési református kegyes nők, új és közkedvelt lelkipásztoruk iránti tiszteletük jeléül hétszáztizennyole azaz 718 koronát gyűjtöttek és azt Karácson András lelkipásztor alapítványaképen a szegény árva gyermekek segélyezésére a békési egyház pénztárában gyümölcsözőleg elhelyezték. Méltó elismerés illesse az alapítvány létesítésében résztvevőket, úgyszintén tiszteletes lelkészüket.

Dr. Varga Jenő méhteleki református lelkészt őszinte elismeréssel üdvözljük abból az alkalomból, hogy folyó hó 13-án a debreczeni tudományegyetem bölesészeti

doctorává avattatott. Tudományos értekezésének tárgya volt „A tulajdonságok tana”; a szóbeli szigorlatot pedig dicséretes sikerrel tette le. Az egyetemi tanács dr. Láng Nándor rector elnöklésével, kebelbeli doktorok és egyetemi polgárok érdeklődő részvétele mellett, benső rokonszenvvel és igazi méltánnyal avatta fel a református lelkészi testület emez ismert nevű tudós tagját, akit úgy a bölesészeti kar, mint a hazai tudományosság művelői részéről dr. Pap Károly filozófiai kari dékán szívből fakadó és további szellemi tevékenységre buzdító lendületes beszéddel üdvözölt. Amidőn kiváló értelmi energiával ékeskedő lelkesztársunk eme kitüntetéses méltánnyal felett érzett örömlüknek kifejezést adunk, egyszerűsmind kívánjuk, hogy példáját minél többen követni buzgólkodjanak nemzeti tudományosságunk fejlődésére és lelkészi státusunk dicséretére.

Az egyetemi Népszerű Főiskolai Tanfolyam rendező bizottságának új tagjai. Jankovich Béla vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az egyetem tanácsának javaslatára a Debreczeni Népszerű Főiskolai Tanfolyam rendező bizottságának tagjaivá kinevezte dr. Baltazár Dezső református püspök, Géresi Kálmán kir. tankerületi főigazgató, dr. Lóky Béla piarista főgimnáziumi igazgató és dr. Csürös Ferenc városi kulturtanácsos urakat.

Tompa Mihályról. Dr. Lauschmann Gyula székesfehérvári tanár adatokat talált Sárbogárdon, amelyek azt bizonyítják, hogy Tompa Mihály Sárbogárdon is lelkészkedett és az iskolában is tanított.

Lelkészválasztások más kerületekben. A gödöllői gyülekezet ifj. dr. Szabó Aladár budapesti hitoktatót, a faddi egyház Araes István kolozsvár-felsővárosi segédlelkészt, a nagyfalui egyház Nagy Ákos körösi segédlelkészt, az alsószuhai gyülekezet Hubay Kálmán szuhafői lelkészt, az alsódobszai egyház Takács Béla cigándi segédlelkészt választotta meg lelkészéül. Mindjöknek kegyelem és békesség az Úrtól!

A százezredik vasárnap. Az Observer szerint 1917 július 8-án lesz a keresztyén évszámítás százezredik vasárnapja.

Tartalom: Egységes református tanügyi politika. — Egyház: Vakszikházai, A tiszántúli egyházkerület 564—1915. sz. végzése. — Közélet: Dr. Pokoly J., A személyi pótlékek. — Tárcá: Papp G., A magyar nóta. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különfélek. — Hivatalos Értesítő 11. sz.

Pályázati hirdetés.

A bárándi egyház pályázatot hirdet 4 hónapra: március, április, május, június hónapokra egy helyettes tanítói állásra. Az állás javadalma: havonként 125 kor., lakás ágynemű nélkül, fűtés. Az állás azonnal elfoglalandó.

Báránd, 1917 márc. 8.

Szabó József,
iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetés.

A téglási egyház pályázatot hirdet két férfi tanítói állásra.

Az egyik kántortanítói állás. Javadalma: 1000 kor. készpénz, 240 kor. kántori díj. Lakás, kert, két kert 300—300 □-öl a beltelkekben.

A másik rendes tanítói állás javadalma: 1000 kor. készpénz. Lakás természetben. Az állások közül a kántori június elsején, — a másik azonnal elfoglalandó. Orgonázás megkívántatik. Próbára akiket az egyház meghív, azok költségét megtéríti.

Pályázat határideje március 20.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismeretések a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár; Lic. FIZELY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: Scholtz Testvérek könyvkereskedése Budapest, IX., Ferencz-körút 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

HUSVÉTRA!

- FÜLÖP JÓZSEF:** Templomi beszéd elő- és utóimádsággal a világháború nagypénteki és husvétii ünnepeire . . . K 1:50
- KOREN PÁL:** Jézus szenvedése . . . K 5.—
- SZABÓ S. ZSIGMOND:** Virágvasárnapról husvétig. Nagyhéti elmélkedések és imák K 1:50
- TAKARÓ GÉZA:** Virágvasárnapról husvétig K 1.—
- TILDY ZOLTÁN:** Jézus föltámadása . . . K 2:50

Kaphatók!

KÓKAI LAJOS

:: könyvkereskedésében ::
Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.

Legszebb konfirmációi ajándék

SZOLNOKY GERZSON

MENNYORSZÁG KAPUJA

Ezen imádságos könyvecskéből a tiszántúli, tiszáninneri és dunántúli református egyházkerület püspökei ajánló körlevelükben többek között a következőket mondták: „E hangban és tartalomban nemesen egyszerű, mégis gyönyörűséges kis imádságos könyvet, mely mint hiszem, ifjúságunk nagy lelki épülésére szolgál, a legmelegebben ajánlom becses figyelmökbe és szeretetökbe. Főként a konfirmáció alkalmával szíveskedjenek ezt az ifjúságnak ajánlani. Egyfelől hozzátartozóik, másfelől egyházunk alig adhat ifjainknak kedvesebb és hasznosabb ajándékot.” — A 168 oldalra terjedő 12¹/₂x8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek ára, mely igen finom, famentes, simítatlan papíron készült, rendkívül elegáns, egy úrvacsorát osztó lelkész és két, az úrvacsorát felvevő gyermek arcképével díszített vászonkötésben jelent meg. 1 korona 20 fillér.

10 péld. megrendelésénél 96 fill., 25 péld. megrendelésénél 90 fill., 50 péld. megrendelésénél 84 fill., 100 péld. megrendelésénél 78 fill., 500 péld. megrendelésénél 72 fill., 1000 pld. megrendelésénél 66 fill. Megrendelhető:

HEGEDÜS és SANDOR
KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, DEBRECZEN.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1422—1917.

Meghívó.

Elnöktársammal: egyházkerületi főgondnok úr óméltóságával együtt, egyházkerületi közgyűlésünket folyó évi május hó 9(kilenc)-ik napjának délelőtt 9 órájára Debreczenbe van szerencsénk összehívni.

Május hó 8-án (nyolcadikán) délelőtt 9 órakor egyházkerületi bírósági ülést, délután 3 órakor esperesi értekezletet tartunk. — Az egyházkerületi közgyűlés tárgyait a szokásos főtárgyakon kívül az egyházmegyéktől ezután felterjesztendő s a szokásos tárgysorozatban idejében közzéteendő ügyek fogják képezni.

Debreczen, 1917 március hó 7-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1417—1917. szám.

KÖRLEVÉL

az összes kebelbeli Nagytiszteletű Lelkész Urakhoz és Tekintetes Tanerőkhöz.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó hó 1-én 2158. eln. sz. a. kelt leiratára utalással, a m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak folyó évi február hó 6-án 30,800. sz. alatt kelt s valamennyi vármegye alispánjához és thjf. város polgármesteréhez intézett iratának másolatát oly felkéréssel közlöm mellékelten, hogy a nagy cél érdekében, a földművelésügyi miniszter úr intencióinak megfelelően, a saját hatáskörében az erre alkalmás eszközök által egész befolyásával közrehatni méltóztassék.

A m. kir. földművelésügyi miniszternek folyó évi február hó 6-án 30,800/VI.—3. 1917. szám alatt kelt s valamennyi vármegye alispánjához és thjf. város polgármesteréhez intézett iratának másolata.

Utalással a gazdasági munkák elvégzése ügyében folyó évi február hó 1-én 30,600—1917. szám a. kelt leiratomra, ezúttal ismételten felkérem a t. Címet, hogy a tavaszi és nyári munkák elvégzésének biztosítása érdekében idejekorán minden szükséges intézkedést tervszerűen tegyen meg. Természetesen nem áll módomban a t. Címednek ezúttal sem részletes útmutatást adni, de általánosságban mégis szükségesnek vélem a t. Címed figyelmét a következőkre ismételten felhívni:

Elsősorban a legrészletesebben tájékoztatást kell szerezni arról, hogy a gazdasági munkálatok minden egyes községben hogyan lesznek elvégezhetőek? Tudni kell, milyen terület vár ott megművelésre és mennyi erő áll rendelkezésre? Ahol a munkaerő a legfokozottabb tevékenység mellett sem biztosíthatja a munka elvégzését, gondoskodni kell, hogy a közérő tervszerűen kirendeltesék s a lakosság kézi- és igás-szolgáltatásra köteleztesék. Igen sok helyen megfelelő eredményt lehet elérni, ha a meglévő munkaerő helyes beosztásával a munka elvégzésének sorrendje megállapíttatik, némely helyen pedig gondoskodni kell, hogy a törvényhatóság más községeiből s járásaiból (1915. évi XIII. t.-c. 2. §.) rendeltessék ki a munkaerő és igaerő.

Természetes hogy lehetővé kell tenni, hogy saját gazdasági munkáját a legrövidebb idő alatt ki-elvégezhesse, azt azonban nem szabad eltérni, hogy ezen a címen a munka szándékos elhúzásával bárki is kivonhassa magát a kötelezettség alól s ilyen esetben a vonakodás és mulasztás miatt az 1914. évi L. t.-c. 7. és 9. §-ait kell teljes szigorral alkalmazni. A meglévő munkaerő lehető legjobb felhasználása lévén a cél, különösen figyelmébe ajánlom alispán úrnak ezúttal is, hogy a közérő és személyes szolgáltatás kirendelésénél a térítést s a k-mány szerint volna leghelyesebb megállapítani.

Egyúttal figyelmeztetni kívánom a Címedet arra, hogy az 1915. évi XIII. t.-c. 2. §-a a személyes szolgáltatások tekintetében az 1914. évi L. t.-c. 5. §-ában megjelölt korhatárt megszüntette, úgy, hogy ennek következtében személyes szogáltatásra minden munkaképes egyén kirendelhető.

A személyes szolgáltatások igénylése tekintetében felhívom a figyelmét azokra, akik a katonai szolgálat alól felmentést kaptak, mert ezektől méltán meg lehet követelni, hogy saját gazdasági teendőik gyorsabban való elvégzése után erejüket s idejüket a köztermelés érdekében a hatósági felhívásnak megfelelően sokszoros buzgalommal fordítsák az ország jóvoltára.

Felhívom továbbá egyúttal t. Cím figyelmét az 1915. évi XIV. t.-c. 7. §-ára s a 130,000—1914. számú pénzügyminiszteri kiegészítő rendelet 10. §-ára, mely a hadisegélyek megszüntetése vagy annak leszállítása iránt intézkedik. Általában — ezt ismételten hangsúlyozom — arra kell törekedni, hogy az itthon levő férfiak, asszonyok, gyerekek sokszorosan fokozott szorgalommal dolgozzanak, ahol lehet, gazdasági gépek munkáját vegyék igénybe, jármozzák a teheneket is s általában az legyen a vezető felfogás, hogy most nem az a fontos, hogy minden gazdaságban mindenféle munka az eddigi szokás rendje sze-

rint végeztessék, hanem az, hogy a békés időkben különben célszerű és hasznos, de közvetlen hatásában ma kevésbé fontos és később is pótolható munkák elhagyásával minden kicsi és nagy gazdaságban, egymás megsegítésével most azokat a munkákat végezzék el, amelyek a termés előkészítésével és betakarítása érdekében multhatatlanul szükségesek.

Az itthon levő gazdasági munkásokat s általában azokat, akik eddig **részes művelésre** vállalkoztak, vagy ilyen munkára vállalkozhatnak, minden alkalmas eszköz felhasználásával iparkodni kell reábirni arra, hogy szerződést vállaljanak, mert a közerőbe való kirendelés esetében jelentékenyen kevesebbet kereshetnek s a családok ellátása a jövőben nagyobb nehézségeket okozhat.

A most idézett törvények és rendeletek s az a körülmény, hogy a közerő kirendelésén felül a hadifoglyok munkaerejének tervszerű felhasználását és a katonai munkás-osztagok alkalmazását is a törvényhatósági munka-bizottság útján, t. Címed intézi, módot ad t. Címednek arra, hogy a gazdasági munkák elvégzését megfelelően biztosítsa. — Mivel azonban ezt a nehéz, de az ország érdekében ma elsőrangúan fontos feladatot a hivatalos szervezet egyedül maga el nem végezheti, felkérem Címedet, hogy a törvényhatósági gazdasági munka-bizottsággal, járási és községi bizottságokkal, a gazdasági egyesületekkel, gazdakörökkel, egyes birtokosokkal, lelkészekkel, tanítókkal s mindenkiel, ki e közérdekű munkában részt venni hivatva van, lépjen érintkezésbe s így a társadalommal közös munkát vezesse t. Címed olyan csüggedetlen eréllyel, mint amilyen kitartást, erélyt és lelkesedést a mi gazdasági hadjáratunk t. Címedtől és a közigazgatási szervezet és a polgári lakosság minden egyes tagjától megkövetel.

Megjegyzem, hogy ez a felhívásom nemcsak a tavaszi, hanem a nyári munkálatokra is szól, amelyek előkészítése és tervszerű kivitelétől függ tulajdonképpen az eddigi gazdasági munkák eredménye.

A földművelési tárcához tartozó s a törvényhatóság területén működő valamennyi hivatalt és in-

tézetet utasítottam, hogy legyenek t. Címednek ebben a nagy és felelősségteljes munkában erejük minden megfeszítésével támogatására.

Végül felkérem t. Címedet hogy a gazdasági munkák elvégzésének biztosítása érdekében tett szervező intézkedéseiről, továbbá a munkák folyamatba tételéről s elvégzéséről időnként tegyen hozám jelentést.

K. m. f.

Ghillány s. k.

A hivatalos másolat hitelül:

Meckl Ödön,
elnöki irodaigazgató.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1917. évi március hó 8-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1301—1917. szám.

KÖRLEVÉL

a kebelbeli Nagytiszteletű Lelkész és Tekintetes
Tanító Urakhoz.

„A magyarországi kékkereszt-egyletek“ „Ne csüggedj el“ c. közlöny szerkesztősege kérésére, nevezett közlönnyel, mint olyant, mely egyedül álló a hazai sajtóorganumok közül a biblia és hit erejével a protestáns egyházak érdekében való alkohol elleni küzdelemben, mint olyant, mely nem nyereszkeségi vállalat s így minden támogatásra méltó népünk testi-lelki egészsége érdekében, szíves és cselekvő figyelmébe ajánlom Címednek. — Előfizetési ára egész évre 1 korona. Megrendelések Budapest, VII., Dohány-utca 45. sz. alá címzendők.

Atyafiságos szeretettel:

Debreczen, 1917 március hó 8-án.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.